

BẾP LỬA

Bằng Việt

I. Tìm hiểu chung về văn bản

1. Tác giả, tác phẩm

- Bằng Việt: tên thật là Nguyễn Việt Bằng, sinh năm 1941, quê ở Thạch Thất - Hà Tây.

- Thuộc lớp nhà thơ trưởng thành trong kháng chiến chống Mỹ

- Là một luật sư

- Đề tài: thường viết về những kỷ niệm, ước mơ của tuổi trẻ, gần gũi với người đọc trẻ tuổi, bạn đọc trong nhà trường. Tập thơ *Bếp lửa* viết năm 1968.

- Bài thơ *Bếp lửa* được viết năm 1963, khi tác giả là sinh viên đang học ở Liên Xô.

2. Tìm hiểu chú thích

3. Bố cục

- Bài thơ mở ra với hình ảnh bếp lửa, từ đó gợi về những kỷ niệm tuổi thơ được sống bên bà được bà chăm sóc.

Nay cháu đã trưởng thành, suy nghĩ và thấu hiểu về cuộc đời bà với lẽ sống giản dị và cao quý của bà. Cuối cùng người cháu muốn gửi niềm thương, nhớ mong với bà.

Mạch thơ đi từ hồi tưởng đến hiện tại, từ kỷ niệm đến suy ngẫm.

Bài thơ chia làm 2 phần:

Phần 1 (Từ đầu đến “niềm tin dai dẳng”): những hồi tưởng về bà và tình bà cháu.

Phần 2 (còn lại): Những suy ngẫm về bà, về bếp lửa, nỗi nhớ với bà.

4. Đại ý

- Bài thơ là lời nói của người cháu ở nơi xa nhớ về bà và những kỷ niệm với bà, nói lên lòng kính yêu và những suy ngẫm về bà.

II. Tìm hiểu bài thơ

1. Khổ thơ 1

- Tên bài thơ là *Bếp lửa*, câu mở đầu cũng viết về bếp lửa: khắc sâu hình ảnh bếp lửa, khẳng định nỗi nhớ dai dẳng khắc sâu bắt đầu sự khởi nguồn của khổ thơ

Một bếp lửa chòn vòn sương sớm

Một bếp lửa ấp iu nồng đượm

...nắng mưa.

- Sự cảm nhận bằng thị giác một bếp lửa thực: bập bùng ẩn hiện trong sương sớm.

- Bếp lửa (câu 2) được đốt lên bằng sự kiên nhẫn, khéo léo, chất chiu của người nhóm lửa gắn liền với nỗi nhớ gia đình.

- Thời gian luân chuyển, sự lặn đặng, vất vả mưa nắng dãi dầu, niềm thương yêu sâu sắc, nỗi nhớ về cội nguồn.

2. 3 khổ thơ tiếp

- Lên 4 tuổi,
- Tám năm ròng,
- Giặc đốt làng

Đó là thời điểm từ bé đến lớn, ký ức về nỗi cay cực đói nghèo.

4 tuổi: đói mòn đói mỏi, đói dai dẳng, kéo dài, khô rạc ngựa gầy.

- Liên hệ nạn đói năm 1945.
- 4 tuổi mà đã quen mùi khói: tràn ngập tuổi thơ, thấm sâu vào xương thịt, ký ức.

Hình ảnh khói cay thể hiện nỗi gian nan vất vả, đắm chìm trong khổ nghèo.

- Tám năm ròng:

Tu hú kêu:

- Nhóm lửa
- Bà kể chuyện
- Bà dạy cháu làm
- Bà chăm cháu học

Tác giả diễn tả thời gian dài không phải là đốt lửa mà là nhóm lửa: sự khó khăn bền bỉ, kiên trì, nhóm lửa có âm thanh tha thiết của quê hương, dường như mỗi việc làm của bà đều có âm thanh của tiếng chim tu hú.

- Không vui náo nức báo hiệu mùa hè về mà kêu trên cánh đồng xa, loài chim không làm tổ, bơ vơ kêu khắc khoải như tiếng vang của cuộc sống đầy tâm trạng: vừa kể, tả, bộc lộ cảm xúc.

Kể chuyện, dạy cháu làm, chăm cháu học...

Người bà đại diện cho một thế hệ những người bà trong chiến tranh, những thời điểm khó khăn của đất nước.

“Viết thư chớ kể này kể nọ... bình yên”. Người bà với đức tính cao cả, hy sinh thâm lặng, nhận gian khổ về mình

Hình ảnh người bà và bếp lửa trong nỗi nhớ của người cháu, đó là người bà chịu thương chịu khó, giàu đức hy sinh

“Rồi sớm rồi chiều... *một ngọn lửa* lòng bà luôn ủ sẵn
.....chứa niềm tin dai dẳng”

Ngọn lửa của trái tim con người, của tình yêu thương mà người bà truyền cho người cháu, ngọn lửa của niềm tin, của hy vọng.

Bếp lửa là hình ảnh của cuộc sống thực đầy vất vả nhọc nhằn của 2 bà cháu, và là hình ảnh mang ý nghĩa tượng trưng, hình ảnh bếp lửa hiện diện cho tình bà ấm áp như chỗ dựa tinh thần, như sự đùm bọc cứu mang chắt chiu của người bà giành cho cháu.

3. *Khổ thơ cuối*

- Mấy chục năm...

- Thói quen dậy sớm, nhóm lửa.

Nhóm bếp lửa: *Nhóm niềm yêu thương... ngọt bùi.*

Nhóm... nôi xôi gạo... sẻ chung vui

Nhóm... dậy cả những tâm tình tuổi nhỏ.

- Hình ảnh bếp lửa là sự nuôi dưỡng, nhen nhóm tình cảm yêu thương con người, thể hiện nỗi nhớ, lòng biết ơn, khơi gợi lên cho cháu một tâm hồn cao đẹp.

Nỗi nhớ về cội nguồn, tình yêu thương sâu nặng của người cháu với bà.

III. Tổng kết

1. Về nghệ thuật

- Sáng tạo: hình ảnh thơ vừa thực, vừa mang ý nghĩa biểu tượng.

- Biểu cảm, miêu tả tự sự, bình luận

- Giọng điệu phù hợp với cảm xúc hồi tưởng suy ngẫm.

2. Về nội dung

Bài thơ nói về những kỷ niệm rất giản dị gắn bó sâu sắc gần gũi trong đời sống, tình cảm của con người, những gì thân thiết nhất của tuổi thơ mỗi người đều có sức toả sáng, nâng đỡ con người suốt hành trình dài rộng của cuộc đời, tình yêu thương biết ơn với bà chính là biểu hiện cụ thể của tình yêu thương, sự gắn bó với gia đình, quê hương và đó cũng là sự khởi đầu của tình người, tình yêu đất nước.